

„EDINOST“
Ishaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob točkah, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . f. 3.—, za pol leta . f. 5.—, za vsa leta . f. 12.—, 18.—. Naročnik je plačevati naprej na naročbo brez priložne naročilne se uprava se ozira.
Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglas se računa po tarifi v petitu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Posilna, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovano se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *uspravništvo* ulice Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odpri reklama cije so proste poštnice.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Vseslovenski shod in naši socijalni demokratje.

VIII.

„Svoboda“ je trdila, da delavci niso bili povabljeni na vseslovenski shod, ker „delavci bili bi morda gospodi dobri za stafaže; za sodelovanje jih ne potrebuje, ker buržoazija se boji njihovi moči“. Mi smo dokazali, koliko je vredna ta trditev. Povedali smo, da na vseslovenski shod niso bili povabljeni vsi oni, ki tega niso — hoteli!

Prav tako blizo, ali bolje rečeno: prav tako daleč od resnice je tudi nadaljnja trditev „Svobode“: da se shod ni dotaknil delavskega vprašanja niti z jedno besedico.

Mi smo že razložili v teh člankih namen, ki ga je imel vseslovenski shod. Temu shodu ni bil namen, da bi se na njem podrobno razpravljala posamična stremiljenja posameznih stanov, marveč mu je bil namen ta, da podamo vladi in javnosti sliko vseukupnega položaja našega, v velikih potezah ukupni naš program. Ozirom na ta namen so bila prikrojena poročila iz posamičnih pokrajin in predložene resolucije.

Le o položaju našega kmečkega stanu je gospod Povše goveril nekoliko obsežneje v svojem govoru o narodnem gospodarstvu. To pa je bilo opravičeno popolnoma, ker smo Slovenci kmečki narod par excellence, ker je pri nas kmečki stan podlaga vsemu, ker je od blaginje kmečkega stanu zavisna v prvi vrsti tudi blaginja — delavskega stanu. Saj smo malone vsi, kar nas je v Slovencih duhovnikov in odvetnikov, trgovcev in obrtnikov, pisateljev in — delavcev izšli iz kmečkega stanu.

Sicer pa je bil program, kakor se je razvil na vseslovenskem shodu okvir, v katerem je prostera za vse stanove in sloje naroda.

Pojedina mesta iz govorov in resolucij naj dokažejo, v koliko je resnična trditev „Svobode“, da se shod ni dotaknil delavskega vprašanja ni z

jedno samo besedo. Nočemo trditi, da so izvajanja govornikov odgovarjala nazorom socijalnih demokratov; kar hočemo, je to, da dokažemo, da se je vseslovenski shod oziral na vse stanove in tudi na delavskega.

Začnimo s pozdravnim govorom dra. Šusteršiča! Dasi je bil temu govoru le ta namen, da poda sliko o splošnem političnem položaju, vendar je govornik še posebno spominjal socijalnega vprašanja.

O programu „Slovanske-krščansko narodne zveze“, katero so ustanovili naši poslanci, je rekel govornik, da med glavnimi točkami tega programa je tudi krščansko-socijalna preosnova v blagor in napredek delujočih stanov: kmeta, obrtnika in delavca. Točke tega programa naj bi združile vse stanove na ukupno plodovito delo. O socijalnem vprašanju je rekel govornik še posebno:

„Zlasti zadnje omenjena točka našega programa je velikega, da, skoro največega in najnujnejšega pomena: socijalna preosnova v blagor delujočih stanov.“

Slavni shod! Mi smo eminentno narod delujočih stanov. Kmet, obrtnik, delavec, to so naši stanovi. Izbrisimo jih, in našega naroda ni. (Pritrjevanje.)

Napredek teh stanov, to je najnujnejše narodno delo, te mora biti naša največja skrb, kajti če se ti stanovi ukrepijo, tedaj in le tedaj zajamčena je ekzistenca našemu narodu in potem nam bo tudi mogoče, ne le priboriti mu narodno ravnopravnost, ampak tudi ohraniti mu jo!

Poleg kmečkega stanu se je posel. Povše najtopleje zavzel za obrtni stan in za našo trgovino. Navdušeno se je potegoval za strokovno izobraževanje trgovskega in obrtnega naraščaja in za varstvo poštene produkcije. A kdo bi hotel, ali bi tudi mogel tajiti, da so to vprašanja, ki vplivajo, da, ki so v tesni zvezi z usodo delavca? Kdo ne ve, da noben stan ne trpi toliko, kakor ravno delavski stan po mestih, na ponarejanju živil in vsled

sleparake kupčije z žitom? A ravno v tem pogledu je govornik Povše energično zahteval od vlade, naj izda primernih zakonov v varstvo onih, ki trpe vsled sleparake konkurencije. To so vendar vprašanja, ki se tako rekoč tišče nage kože nižih slojev!

Ali ne bode to v eminentno korist tudi nekmetijskega delavca, ako se usposobimo za konkurenco v svetovni trgovini? Kolikor več trgovine dobimo v svoje roke, temveč kruha bode po mestih za našega — delavca!

Govornik je zahteval, da se potom združevanja pomore obrtnemu in rokodelskemu stanu. Vlada naj pomore obrtnikom z subvencijami in cenim kreditom, da si bodo mogli nakupovati strojev in motorjev. Tako se usposobijo za tekmovalje. In zopet: čem bolj razvita bode naša domača obrt, tem več kruha bode za — delavca! Uprav življenjskega vprašanja za delavske sloje se je dotaknil govornik nastopnimi stavki:

„Osobito država pa naj se že loti zavarovanja delavcev za čas onemoglosti in starosti, ker s tem bo srečno rešen velik del našega socijalnega vprašanja; težavna naloga, pa vredna napora in žrtev, da ublažimo stanje naših pridnih delavcev, vsaj je prav ogromno število našega naroda, katero odpada na delavski stan.“

Za njega boljše stanje mora skrbeti država in naši poslanci morajo zahtevati od vlade, da potom zakonov vse stori v varstvo in boljše stanje delavcev.

Žal, da naših pridnih delavcev delo kopiči zaklade nam nenaklonjenim ptujim kapitalistom. Zato bodi nam skrb, da varujemo interese tudi naših delavskih bratov.“

In zlate so bile nastopne besede:

„Zbrani smo na tem veličastnem shodu sinovi vseh stanov. Skrajno potrebno je, da okrepiamo naš narodnostni temelj sigurnega obstanka in ta temelj je zdravo, krepko narodno gospodarstvo. Organizujmo vse stanove po njih strokah v zadrage, ker

Čez dva dni v nasadu.

Kaj sem videl, je-li sanjam ali bledem, kdo mi more povedati to? Dragica je veslala od Elvire sama, čisto sama. In kako je veslalo to šibko dekletce! Teta Mara mi je pravila, da se vozi Dragica v lastnem čolnici, odkar ima Elviro za prijateljico. In ko je čolnič pripela na svoje mesto, sela je na klopico ter zrla tje v neskončno daljavo. Morda ozdravi popolnoma, morda... ne, jaz je ne morem osrečiti!

Čez tri tedne v trdnjavi S Giovanni.

Poroka je minula in tudi kosilce je zaključeno. Prijateljici na ljubo se je izneverila vsem svojim sklepom in navadam ter šla med ljudi. Kaj sem občutil danes, ko sem z angeljem Dragico plaval po svetišču, ne morem popisati. Plaval, pravim, ker nisem v svoji sreči čutil svojega telesa. Bila sva tovariša srečni dvojici. Sreča se naseli z današnjim dnem v hišo Elvirino; vem, da jo priinese ta lepi Pepo; naj jo uživa blaga družina!

Elvirina poroka ni ostala brez blagega upliva na Dragico. Kaže se, da preboli vso nezgodo in to po toliko letih! Kdo je bolj vesel te spremembe, nego jaz?!

(Zvršetek pride.)

PODLISTEK

Iz vojakovega dnevnika.

Spisal: Janko Kesaler.

Danes je bila izredno prijazna z menoj; pričakovala je Elviro. Kako skrbno se je ozirala na morski svetilnik! Konečno pa je vskliknila bolestno: „Ne bo je, belo znamenje vihra“. In otožna je odšla v svoje sobo po svoje tolažilo, pesmarico Milanovo. Res je bila na stolpiču bela zastavica, kar je pomenilo, da jo zadržuje poseben zadržek. Za četrte ure se je vrnila. Bila je mirna, a vendar sem opazil, da le s težavo zatira svojo bōl.

Ta izraz neopisanega gorja jej je dajal neko nadzemsko lepoto in vzvišenost. Bledi obraz, čista polt kakor alabaster, dolge, skoro prebujno črne vejjice, pod katerimi se je svetilo v tožnem lesku njeno milo, plavo oko, koralno rudeče ustnice, ki so z neko trdnovitostjo pokrivalo dve vrsti krasnih zob, kakor bi hotele s tem zatajiti njeno bōl: vse to je delale na opazovalca globok, neizbrisljiv utis. Poslovil sem se. Segla mi je v roko in z njenim mokrim očesom srečal se je moj pogled. Tiho, skoro šepetajoče je dejala: „Pridite zopet nas obiskat“. V teh kratkih besedah je bilo izraženo vse njeno gorjé. Obljubil sem jej, da jo obiščem v kratkem, saj je bilo vabilo govornjeno meni iz srca.

Radoveden sem, kakšno dekletce si ti, prijateljica Elvira, o kateri toli rada govori Dragica!

Nebo se je prevleklo s težkimi oblaki; na zahodu je krvavo porudel nebesni obok. Pripravljala s k dežju. Kapljice, ki so prej leno plavale po vodnem površju, pospešile so svoj tok, da bi tem prej dospela v varno zavetje. Od daleč grmi..

24. maja 1897. v trdnjavi Verudelli.

Z Dragico sem obiskal prijateljico Elviro in ne malo me je iznenadila njena prikazen. Postava je nekoliko manjše nego Dragica, poteze so pravilne, obraz ima poln in rujavkast, kar jej pristoja posebno dobro. Kretanja je gibčnega in preprostega, kakor je to lastno nedolžnim bitjem.

Kaj je privedlo resno in otožno Dragico k tej živahni deklici; kaj jo je združilo v prijateljstvo? Jednaka osoda gotovo ne. Ti nedolžno bitje, ti dobra Elvira, ostani jej tako udana, kakor se jej sedaj. Ti, jedino ti, jej moreš celiti srčne rane, tvoja angeljska beseda jej daje dušnega leka. A izdala si se; kmalu jo pozabiš... ne, tega ti storiti ne moreš, ti imaš preblogo srce, da bi mogla pozabiti svoje prijateljice, ki te ljubi toli srčno. Tvoj Pepo te osreči, da bi te le bil vreden! Meni ugaja ta odkritosrčni mladenič; le tega te prosim, ostani jej prijateljica. Jaz jo ljubim kakor sestro in želim jej lajšati srčno gorje, a moje prijateljstvo nima onega vspeha, kakor tvoje!

le združeni bomo zamogli ohraniti si svoj dom, katerega moramo ohraniti celega svojim sinovom in ne pediti prepustiti tujcu nasprotniku, ki že sega po njem potem svoje zloglasne Súdmarke.

Duh združenja, katerega, žal, med nami pogrešamo, pa naj prešinja nas. Bodimo podvzetejši, namesto da naše pribranke hranijo hranilnice, porabljujmo jih v skupna podvzjetja; posnemajmo v tem naše brate Čehe in Francoze, ki skoro ves denar nakladajo v prdvzjetja, ki so pripomogla temu narodu, da je tako sijajno prebil Sedan!

Naša lepa domovina nudi nam dovolj bogatih skladišč premoga, železa, lepega stavbenega kamnja, tudi marmorja; v rastlinstvu, katero nam nudi poleg planinskih cvetlic, vse vrste žita, oljke in trte; v živalsstvu, za katerega vspešno rejo imamo vse naravne predpogoje.

Koliko je vodnih sil neizkoriščenih!

Le izrabiti treba vse, kar nam nudi materinska zemlja, in ako bomo podvzetni, umni in vstrajni v delu, vtrdimo si dom, na katerem bo mogel trajno živeti srečen naš narod, ki bo čuvalskrbno, da bo tu gospodar Slovan, zvest Bogu, domovini in cesarju svojemu.

Delavec, ki moreš misliti trezno, ki ti ni le za agitacijo, marveč za povzdigo svojega blagostanja, razmišljaj sam o tem, ali bi bilo na korist ali v škodo delavskim slojem, ako bi se uresničile te lepe besede, ako bi se na tej, po posl. Povšetu občrtani podlagi zasnovalo naše vsenkupno življenje! Delavci, razmišljajte!

Oglejmo si še vsprejete resolucije!

O razmerah v Istri in v Trstu se je med drugimi vsprejela ta le resolucija:

„da se ukrenejo vse mogoče mere, katerimi bi se povzdignilo toli zanemarjeno gospodarsko stanje hrvatskega in slovenskega ljudstva sploh, in še posebej, da se mu pomore v bedi, ki ga čaka vsled jako slabe letošnje leto.“

Med resolucijami o razmerah na Koroškem se je vsprejela tudi ta resolucija:

„Osrednja vlada se pozivlje, da premeni upravni sistem na ces. kr. deželni vladi na Koroškem in skrbi za to, da bode deželni predsednik brez ozira na to ali ono politično stranko pravičen obema narodoma, ki prebivata na Koroškem, in z jednako ljubeznijo skrbel za duševno in gmetno blagostanje nemškega in slovenskega ljudstva v deželi.“

Najvažnejše za naš današnji predmet pa so nastopne resolucije:

Narodno-gospodarski položaj slovenskega in istrsko-hrvatskega ljudstva.

„Vseslovenski in istrsko-hrvatski shod priznava za nujno potrebo, da se delujoči stanovi našega naroda organizirajo v posamične strokovne zadruga, v katerih bodo sami odločevali o svojih potrebah in namenih.“

„Zahteva se, da se po vseh pokrajinah osnujejo kmetijske in obrtne šole s slovenskim oziroma hrvatskim poučnim jezikom; prav tako naj vlada ustanovi za naš narod trgovinsko učilišče.“

„Vseslovenski in istrsko-hrvatski shod zahteva od vlade izdatno podpore v svrhu pospešitve in izboljšanja poljedelstva, osobito vinogradarstva in živinoreje.“

„Da se pomore delujočim našim stanovom, kmetijskim in obrtnim, snujejo naj se povsod posojilnice, deželni zastopi pa naj to podpirajo s podporami in posojili; prav tako naj skrbe za konvertovanje visokobrestnih dolgov v nižeobrestne.“

„Vlada naj že skoro izroči drž. zboru že obljubljeni zakon o pristožbinah, po katerem se imajo pristožbine urediti, oziroma znižati, osobito za manjša posestva o podedovanju ali prevzetju od starišev.“

„Državno in deželno zakonodajstvo ozira naj se na potrebe delujočih stanov, zlasti kmeta, obrtnika in delavca, naj izdaja zakone, potrebne v obrambo in varstvo poštene produkcije.“

„Da se izboljša naše socialno stanje, da se ohrani in osigura imetje naših stanov, pospešijo naj deželni zastopi raznovrstno zavarovanje in država naj se loti zavarovanja delavcev za čas obnemoglosti in starosti.“

„Od vlade se zahteva, da izdatno podpira malo obrt, da ta postane zmožna vztrajati v tekmovalstvu na domačem in svetovnem trgu.“

Prosimo vas, delavci, sodite sedaj!! Kakor rečeno, mi ne trdimo, da te izjave in zahteve odgovarjajo nazorom vseh delavcev, posebej pa onih „sodrugov“, ki imajo vodstvo socialne demokracije v svojih rokah! Kakor spleh ne verujemo, da bi se kdaj, dokler bode stal svet, mogel sniti shod, ki bi ustregel — vsem! Morda ne velja vse, kar so izvajali govorniki na vseslovenskem shodu, uroda je pravo na strani socialistov glede na to, ali ono vprašanje. Mi pobijamo sicer nazore socialistov, v kolikor se nam isti zde pogubni za javno blaginjo našega naroda, ali mi spoštujemo njih menenje, izraženo na dostojen in lojalen način. Mi ne zamerimo torej nikomur, ako ne soglašajo z govori in sklepi na vseslovenskem shodu; ali zamerimo — in to vsej pravici —, da se toli drzno bije resnici v obraz, kakor jej bije trditev „Svobode“, da se vseslovenski shod niti z jedno besedo ni dotaknil delavskega vprašanja. To ni lojalno, to ni pošteno! Socialnodemokratski novinarji naj si zapomnijo, da glavna in sveta zapoved je novinarstvu — ako nam je do borbe za stvar in ne do borbe zaradi borbe —, da je lojalno, in to se posebno do — nasprotnika. Tudi o nasprotniku ne sme novinar vedoma govoriti neresnice. Iz gori navedenega naj posnamejo spoštovani čitatelji, da-li je „Svoboda“ govorila resnico ali neresnico, ko je zatrdila, da se vseslovenski shod „ni dotaknil delavskega vprašanja niti z jedno samo besedo!“

DOPISI.

Dekani, 14. oktobra 1897. (Izv. dopis.)

Znano je, da je bilo šolstvo v tukajšnji prostrani občini jako zanemarjeno, ker se nobeden dosedanjih občinskih poglavarjev čisto nič ni brigal za napravo novih in popravo starih šolskih poslopij. — Sedanji nadžupan, g. Ivan Mahnič, ki vodi tukajšnje občino še-le 6 mesecev, pa se je lotil te stvari z vso vneto. V tem kratkem času svojega vladanja napravil je v Tinjanu, kjer so bili nad 15 let brez šole, lepo šolsko sobo in vse potrebno, tako, da se je pričel pouk že 1. septembra t. l. — V prošlem poletju pa je popolnoma prenovil in popravil šolsko poslopje v Dekanih, katero je bilo tako zanemarjeno in v tako slabem stanju, da je bilo nas Dekančane skoro sram pred tujci, ki so nas praševali: „Kje pa je šola?“ Sedaj pa lahko s ponosom pokažemo vsakomur krasno poslopje, kjer se vzgojuje in izobražuje naša mnogobrojna deca. Priredilo se je primerno stanovanje za učiteljico in šolska sobana za tretji razred, ki se bode moral odpreti prej ko prej, kajti dva razreda nikakor ne zadostujeta več za naših 230 otrok.

Pri sv. Antonu pa se v kratkem prične zidati novo šolsko poslopje za dvorazrednico, za katere je napravil krasen načrt g. Trobec od sv. Ivana. Nakupil se je potrebnih prostor in pripravilo potrebno kamenje. Za sv. Antonom pride na vrsto Predloka, ki je sedaj brez šole, čeravno ima okoli 300 šolskih otrok. — Tako vidimo, da je sedanji g. nadžupan v 6 mesecih storil za šolstvo več, nego vsi njega predniki, ki so vladali po 6—10 let. Mi pa kličemo: Le tako naprej, gospod nadžupan! Ne ozirajte se ni na levo ne na desno in gotovi bodite, da vam bodo hvaležni vsi pošteni občinarji in še pozni potomci, dobro vedeči, da je urejeno šolstvo prva podlaga ljudskemu blagostanju. —

Tu v Dekanih se snuje prepotrebno podporno društvo za zavarovanje goveje živine za koperski okraj. Pravila nam je posodilo enako društvo za goriški okraj. Ustanovni zbor bode menda na vseh vernih duš dan, t. j. 2. novembra t. l. — Gospodarjem goveje živine vseh bližnjih občin naj bode skrb, da se v velikem številu udeleže tega shoda. Ako se ustanovi to prepotrebno društvo, gotovo zabrani mnogo solza, provzročeni po pogostih nesrečah na goveji živini. Torej le na delo! Stvar je sprožil in vodi gosp. Josip Piciga Maharan v Dekanih.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 18. oktobra 1897.

K položaju „Reichswehr“ trdi sicer to dosledno, da ni res, da bi bila ona oficijozno glasilo. Zaman ves trud! Vsaka nje vrstica, vsaka beseda pravi svetu, da „Reichswehr“ ni med onimi glasili, ki širijo nazore, navskrižne z onimi grofa Badenija. Ako zatrja torej „Reichswehr“, da se je grof Ba-

deni od arca smejal, ko je čul od drugih, da je on, Badeni, podal svoje ostavko, ker se je naveličal vladanja, potem si lahko mislimo dvojno. Ali se je res smejal, ali pa hoče le, da bi svet mislil, da se je res smejal! Verujmo torej za sedaj, da se je grof Badeni zares smejal.

Mi pa se nismo mogli smejati, ko smo videli, kako nam oficijozno glasilo tolmači razmerje med vlado in večino, oziroma manjšino. Moglo bi sicer vzbujati smeja, ko vidimo, kako se stvari postavljaje na glavo, ako bi ne bili trenutki tako silno resni. Ako je oficijozno glasilo bilo tu veren tolmač nazorov v odločnih krogih, potem je naša sodba povedana povsem na kratko: pred seboj imamo zmešnjavo in ta zmešnjava ostane v permanenti. Tu ni smeti niti govoriti o možnosti takega zbitrenja med vlado in večino, da bi se mogla večina izjaviti zadevoljno žnjim, ne da bi trpela na svoji časti in ugledu. Ali ni to uprav lapidarna izjava: „Svoboda, ki je uživa sedanja vlada nasproti manjšini, isto svobodo mora uživati tudi nasproti večini, kajti ona ni parlamentarna, ampak je vlada njegovega veličanstva! Nje dejanje in nehanje je torej povsem nezavisno od sklepov večine!“

To je res lapidarno. Narodi, ki so zastopani v večini, so bili gotovo vsikdar in ostanejo za vedno vzgled spoštovanja in udanosti do krona. Vendar ne bi mogli dovoliti nikdar svojim zastopnikom, da bi privolili v tako razmerje med vlado in večino. To pa že zato ne, ker vemo, da je vladar, pod čegar modrim žeslom živimo, konstitucionalen monarh, in ker je država, v kateri živimo, konstitucionalna država! Večina naj bi nosila breme, naj bi odbijala napade manjšine, naj bi nosila odgovornost, upliva pa na te državne posle naj bi ne imela nič manj in nič več, nego — manjšina. Tu je konstitucionalno načelo res postavljeno na glavo. Pa še neko drugo zanimivo in kočljivo vprašanje se nam usiljuje tu. Ali je res le legal spoštovani načelnik poljskega kluba, ko je slovesno prijavil zastopnikom večina, da se je izjavil grof Badeni, da se hoče vlada naslanjati odslej le na večino? To je jako kočljivo vprašanje. Ker pa si mi ne moremo misliti, da bi bil govoril neresnico g. načelnik poljskega kluba, meramo si misliti, da si je grof Badeni mislil takole: Ti večina mi dovoliš svojo podporo, a jaz ti v povračilo postavim nasproti svojo avobodo in neodvisnost v sklepih!

Ali se da vzdržati tako razmerje? Ne! Ministerstva brez večine so le produkt hipnih zahtev! Ali goji ministerstvo Badenijevo res to častiželje, biti in ostati in pasti kakor „ministerstvo zadreg“? — Morda! To pa je gotovo, da interes narodov avstrijskih ne dopušča, da bi njih zastopniki igrali tako čudno ulogo, kakor jim jo usiljuje „Reichswehr“. Kar trdi „Reichswehr“, to je naravnost nezmysel, to je anakronizem v konstitucionalni državi. Zato hočemo odgovoriti na vprašanje v zaključku članka v „Reichsw.“ zopet z vprašanjem. „Reichswehr“ pravi: „To mora postati jasno: Ali naj imamo cesarsko, v sebi utrjeno, na trdnih podlagah slonečo vlado, ali pa le parlamentarni izvrševalni odbor, katerega člani bi sedeli na ministrskih klopih?“ Na to vprašanje odgovarjamo mi z vprašanjem: Ali naj Avstrija ostane konstitucionalna država, ali pa naj bode nje parlament, oziroma njega večina, le izvrševalni odbor volje vsakodobne vlade, čegar člani bi sedeli na sedežih takozvanih zastopnikov naroda?

Našemu menenju, da se ne da vzdržati tako razmerje med vlado in večino, pritrjuje tudi dunajski dopisnik „Obzora“, ki piše, da grof Badeni prav gotovo odstopi, ko bosti rešeni vprašanje nagodbene provizorija in začasnega proračuna. Zato mu ni do tega, da bi se sporazumil z večino. Tako je gotovo — pravi rečeni dopisnik — in naj službene novine govore, kar hočejo. Ako primerjamo samozavedno pisavo dunajskega lista s trditvami poročevalca „Obzerovega“, potem si že moramo misliti, da se grof Badeni ni smejal, ko je čital o svojem odstopu, marveč da mu je le ležeče na tem, da svet veruje za sedaj, da se je smejal.

Konečno bi bilo zabeležiti, kar pravi konservativni „Vaterland“. Pravi namreč, da za sedaj ni pravega vzroka krizi. Utegnila pa bi nastati, ne toliko vsled parlamentarne situacije, ampak radi vzrokov, podrejenih javnim razpravam.

Na Kreti postaja položeno zopet jako nevarno. Sosebno radi tega, ker nedostaja živeža. Siromaki da pričakujejo strahom prihodnje zime. Med ustaši da je beda toliko, da hočejo zahtevati od evropskih vlasti, naj se to kresčansko vprašanje reši nemudoma; bodisi tako ali tako. In res je čuti, da se Evropa hoča zaresno lotiti tega vprašanja. V prvi vrsti treba imenovati civilnega guvernerja. Govori se celo o kandidaturi barona Kutschere, ki je pridodeljen bosansko-hercegovinski vladi.

Nadalje bi bilo sporočiti o Kreti, da so sklenili admirali, da je razpustiti turške orožnike, ker so se pokazali nesposobne. Slednjič pravijo vesti, da se skoro prično pogajanja med admirali in ustaši.

O besedah, obljubah, pogajanjih smo res že čuli dovolj — sedaj bi vendar enkrat radi čuli o kakih resnih dejanjih za pomirjenje tega nesrečnega otoka.

Različne vesti.

Naš cesar je dospel predvčerajšnjem v Budimpešto in je ostal tam do danes. Danes se je povrnil v grad Gödöllő.

Odprt grob. Včeraj popoldne je umrl v Kastvu tamošnji župnik-dekan, veleč. gosp. Anton Turk. Pokojnik je bil predsednik plemenite „Bratovščine hrvatskih ljudi“. S tem je povedano že, da je bil pokojnik vera in svojega naroda. In ta bedni narod istrsko-hrvatski gotovo obrani hvaležen spomin možu, ob čegar odprtem grobu stojimo ravnokar. Saj ima tako malo dobrotnikov ta bedni narod! Blažen bodi spomin Antona Turka!

Izpolnila se jim je srčna želja! To je radostno vsklikanje po naših italijanskih listih! Sedaj jo imajo svojo direkčijo, svojo direktno zvezo med Benetkami in Trstom. Minolo nedeljo se je slevsno otvoril še oni košček železnice 11 kilometrov, ki bode spajal furlansko železnico Červinjan-S. Giorgio di Nogaro z Benetkami. Trst se je zdaj primaknil Benetkam za celih 70 kilometrov. Italijanski listi vriskajo, da-li ima vsroka vriskati tudi državna misel avstrijska, o tem naj preišljajo oni gg. dostojanstveniki avstrijski, ki so se minole nedelje udeležili slavlja v Červinjanu.

V april so poslali minolo nedeljo vse one množice, ki so hotele videti napovedane „velikanske“ biciklistike dirke. Dirka ni bilo. — Zakaj? Tega ne vemo. To pa vemo, da kaže te skrajno brezobzirnost do občinstva, ako se isto pošilja — v april. Ako se se dirke odložila, je dolžnost prirediteljem, da naznanijo to na primeren način.

Gibanje med socialisti. Včeraj so hoteli socialni demokratje zborovati na treh krajih hkratu. Ali oblasti so prepovedale zborovanja utemeljenjem, da je to proti društvenemu zakonu, ako hoče društvo zborovati na treh krajih hkratu. Ker pa mnogi niso znali o prepovedi, zbralo se je precej ljudstva pred restavracijo „Cervo d'ero“, kjer se je imele vršiti jedno zborovanje. No, tu ni bilo nikake neprilichnosti. Pozneje so se povabljeni zbrali v prostorih socialno-demokratske zveze. Tuda ta shod je razpustil zastopnik oblasti. Zvečer proti 8. uri se je zbralo kakih 300 socialistov blizu Volti di Chiozza. Tu je prišlo do prizorov med socialisti in redarji. Ko so poslednji hoteli aretovati jednega demonstrantov, kričali so vseprek: Izpustite ga! Bilo se je že bati, da se stvar zasučje na jako resno stran. No, slednjič se je posrečilo redarjem, da so razkropili izgrednike.

Mi obžalujemo, da se socialisti niso udali zahtevi oblasti in da niso priredili shoda vsaj na jednom kraju. Kajti razpravljati jim je bilo o jako hvaležnem predmetu in so jim bile zagotovljene simpatije vseh pošteno mislečih. Slavna vlada pa naj razmišlja o tem razburjenju med ljudstvom radi odnošajev v tržaški zavarovalnici za slučaj nezgod. Za danes ne rečemo drugoga.

Canti chi che vol, e chi ne vol, el lassi star! Tako in ne drugače bil se je izrazil neki učitelj petja, ki poučuje v petju „de future speranze della patria di Rossetti“?! Mož je v službi občine — on je mestni učitelj petja in godbe. Nelle ore perdute uči petje v šolah, katere oskrbuje tržaška občina — in, katere vzdržujejo tudi slovenski davkoplačevalci z svojimi groši. Radi tega bi morali tu tudi mi imeti svoj glas, ker novič naš izda uprav toliko, kolikor oni pristnega irreden-tarja. —

Da nimamo glasu, krivo je — kar je krivo in pa liberalizem laške vladajoče stranke, katera postopa z Slovenci po turški. Naj se praska za to, kogar to srbi. Znano je vsem — samo slepcev v duhu ne — kako se goji čut udanosti do skupne domovine in prestola v naših občinskih šolah. Nekateri pravijo, da je postal rek o „Trieste la fedelissima“ prava pravljica, drugi pa trde, da to ni res. De gustibus. Poglejmo: kdo ima pravo?! Neki učitelj petja, ki sliši na ime Fortengamba, pripomnil je bil učenkam svojim VI. raz. neke občinske šole, ko so te imele peti „avstrijsko ces. himno“, kakor je navedeno gori v zaglavju. Gotovo pa ne bi bil storil tega, da so imele peti, recimo kako — drugo pesem. Za našo himno pa velja: Kdor hoče, naj itd. . . Pa še pravijo, da ni ničesa gnilega na Danskem! Poslednji ne vidijo mestnih učiteljic z ruščicami, na katerih se črne ostentativno zvezde peterožarne. Nam je tudi prav! rekla bi „Soča“. Neki naš rojak je imel hčer v dotični šoli, a potem slučaju gledal je na to, da je svojo hčer vzela iz laške šole, kjer se na tak način žali čut lojalnosti do prestola, ter jo je vpisal v državno šolo. Tako je prav. Slovenci, ne dajte jim prilike, da bi vam v takem duhu vzgajali otroke! Država mora skrbeti za naše otroke!

Odnošaj. Poštni debit. Avstrijsko ministerstvo za notranje stvari je odtegnilo poštni debit za kronovine, zastopane v državnem zboru srbskemu listu „Srpski Pregled Bosne i Hercegovine“, izhajajočemu v Belemgradu.

Celjske razmere. „Domovina“ prinaša daljšo notico o „gospodarstvu celjskih mestnih očetov“. V tej notici našteva list, kako brezvestno postopa prusofilski mestni svet celjski nasproti Slovincem tudi v gospodarskem obziru. Ta uzorni mestni zastop daje nagrade lastnikom tistih razupitih gostiln, kjer se zbirajo najhujši sovražniki mirnega slovenskega občinstva in kjer se delajo načrti za naskok „Narodnega doma“.

Ta „slavevredni“ mestni zastop je podelil nagrado tudi mestni policiji celjski baš po slavnostih otvorjenja „Narodnega doma“ menda da dokaže svoje besneče sovraštvo nasproti Slovincem, katerih ni prav nič varovala ta policija, marveč je držala celo roko živinskim napadalcem.

Najznačilnejše za vrednost celjskega mestnega gospodarstva pa je to, da je kupilo nekemu renegatu, Hrvatu Drgancu — bicikli, za kateri je moledoval pri mestnih očetih noč in dan. Ta denar da so mu dali pod naslovom njegove pridnosti za preskrbljevanje stanovanj vojakom o letošnjih velikih vojaških vajah, dočim niso dali nikake nagrade drugim v minulih letih za jednaki in še večji trud. Tako postopanje celjskega mestnega sveta je zares skrajno grdo in dokazuje, da se ti ljudje kar ne poznajo več zgolj sovraštva do slovenskega življa. Grdo zares in smešno tudi!!

Akademsko društvo „Triglav“ v Gradcu. Prvo javno redno zborovanje tega društva se bode vršilo jutri dne 20. t. m. s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika 2. Poročilo upraviteljevo. 3. Poročilo odborovo. 4. Slučajnosti. Lokal: Restavracija Neugraz I. nadst. Začetek točno ob 8. uri zvečer. Slovenski gostje dobro došli!

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so od 22. septembra do 15. oktobra t. l. poslali: Č. g. Štefan Ribar, župnik v Studenem, znesek 6 gld., nabran na njegovi inštalaciji. — G. Zofija Valentič v Ilirski Bistrici 18 gld. — G. Prostoplav Azman, poslovodja v Cirknici, nabral znesek 6 gld. 1½ kr. — Č. g. prof. Mlakar v Mariboru 15 gld. kot nabiro slov. dijaštva. — Podružnica Ilirska Bistrica-Trnovo 24 gld. 50 kr. — Slavna posojilnica v Slovenski Bistrici 20 gld. — Č. g. prof. dr. A. Medved v Mariboru 15 gld. kot dar nekaterih štajarskih narodnjakov „pri belem volku“. — Po g. Franjici Šmid na Gašteju pri Kranju 9 gld. 99½ kr., in sicer je darovala vesela družba pri Majerju povodom otvoritve nove gimnazije 3 gld. 12 kr., vesela družba na Gašteju za „pikapolonco“ na dražbi prodano 1 gld. 56 kr., iz gaštejskega nabiralnika 2 gld. 68 kr. in zaradi „lažjega“ računa gaštejska družba dodala 2 gld. 63½ kr. — Iz nabiralnika v Svetinovi gostilni v Zirovnici 2 gld. 50 kr. — Podružnica Rečica v Savinjski dolini 30 gld. — Rodoljubna družba v Kočevju 8 gld. 90 kr. — Rajhenburški Harambaša 10 gld., namreč 4 gld. 27 kr. je nabrala

Harambašica na trgatvi in 5 gld. 773 kr. je iz Čitalnične pušice. — Ženska podružnica v Trstu po sveji podpredsednici g. Karli Ponikvar 259 gld. 17 kr. — Gg. duhovniki, zbrani dne 23. septembra na Slatini, 26 gld. — G. Jos. Žirovnik v Gorjah pri Bledu 4 gld. 50 kr., namreč iz nabiralnika pri Črnetu 2 gld. 36 kr. in pri Moravcu 1 gld. 64 kr. — Akad. podružnica v Gradcu po g. M. Spindlerju 100 gld. — Č. g. Avg. Skočir, kurat v Gradcu, donesek za mesec oktober 5 gld. — Č. g. župnik Anton Žlogar v Kranjski Gori 2 gld. mesto venca na Kopitarjev grob. — Najglobekejšo rahvalo vsem milim darovalcem in onim, ki so se potrudili, da so zopet nabrali tako lepe svote! Stroški za družbo rastó!

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Društvo odvetniških in notarskih uradnikov v Celji je po drž. posl. gosp. Josipu Žičkarju predložilo dve prošnji državnemu zboru, in sicer eno glede uvedanja nedeljskega počitka v odvetniških in notarskih pisarnah, drugo pa glede zavarovanja za starost in onemoglost zasebnih uradnikov sploh; slednji prošnji pridružili so se tudi zasebni uradniki ptujski in sevnjski. Ti prošnji pa niste edini, ki ste se predložili drž. zboru o teh starih, a visoka vlada vkljub vsem prošnjam in resolucijam še do danes ni storila drugoga v prid zasebnih uradnikov, nego da je — in to že pred devetimi leti — nabrala neko statistiko, katera bi naj bila za podlago zavarovanju za starost in onemoglost zasebnih uradnikov. Za to statistiko je izdala nekaj tisočakov in ne moremo umeti kako je mogoče da pusti tako dolgo počivati to stvar, če ji je res bilo mar, da pomaga mnogoštevilnemu in popolnoma brezpravnemu sloju svojih podanikov. Ravno tako je vlada glede nedeljskega počitka v odvetniških pisarnah poizvedovala v nižji avstrijski odvetniški zbornici in je dobila dovoljen odgovor za splešno uvedanje nedeljskega počitka; vkljub temu pa še ni sluha o tem, da-li zakonito uvede, ali ne, nedeljski počitek v odvetniških in notarskih pisarnah.

Ne moremo si misliti, da bi vlada ne mogla ali ne hotela vstreči tej nedolžni in opravičeni zahtevi odvetniških in notarskih uradnikov. — Odvetniškemu uradnikom pa priporočamo, da se oklenejo tesno svojega društva, ker z združenimi mečmi bode uspeh tem gotovejši. „Domovina“.

Častna beseda. Iz tega pojma bi se dalo napraviti nekaj tucatov definicij, to pa za to, ker si o „častni besedi“ napravlja vsakdo definicijo po — svoje.

In po svoje sta si napravila definicijo o „častni besedi“ Iro in Schönerer in tudi quanti pristaši po tem, ko je odsek izrekal poslancu Iro svojo grajo. „Leipziger Neueste Nachrichten“ pišejo o tej stvari nekako tako-le: „Nam velja častna beseda našega moža in se nimalo ne brigamo za to, kar pišejo listi. Mi stojimo popolnoma na strani poslance Iro, čegar odložitev mandata pač razumemo, a ga obžalujemo itd.“

Vse to se glasi tako, kakor bi imeli prav vsi oni, ki omadežujejo čast avstrijskega parlamenta in kakor da so sami... oni, ki branijo to čast. V taboru Schönererjeve stranke velja še tako šepava „častna beseda“, samo da jo je izrekel kak junak njihove vojske in naj si bode še tako krivičen po zakonu splošnega poštenja in človeške dostojnosti in politiške morale. Kako pak: Brutus je tudi zabodel Caesarja in Brutus je bil poštenjak in vsi oni, ki so ga tudi zabodli, so bili poštenjaki, Caesar pa je bil lopov, ker ni hotel vliščati njihove neopravičene zahteve. Punctum!

Zrinski je bil — Madjar, ker je rekel nemški cesar. V Draždanih so oni dan prodajali rokopis Kőrnerjeve žaloigre „Zrinsky“ in kupovat jo je prišel tudi Madjar - nabiralec rokopisov, Aleksander Pozonij. 500 mark so ponujali nekateri, a več si ni upal dati nikdo. Pozonij pa je takoj obljubil 2400 in jih je dodal še pet in rokopis je bil njegov, Nemci so bili žalostni vsled tega, da je moral vzeti slovo od Draždan rokopis slavnega Kőrnerja, rojaka draždanskega, a Madjar se je odrezal: „Saj je bil Zrinski Madjar, kar je potrdil celo vaš cesar pri nas, torej spada rokopis v Budimpešto, a ne v Draždane in dal bi bil zanj še enkrat toliko!“ — Sraka se diči s pavovim perjem! Zrinski in Fran opan sta pač slavna sina slavnega naroda hrvatskega, pa ne da bi bil kateri od njiju — Madjar!

